

Niyə, məhz "KƏPƏNƏK ÖMRÜ"?

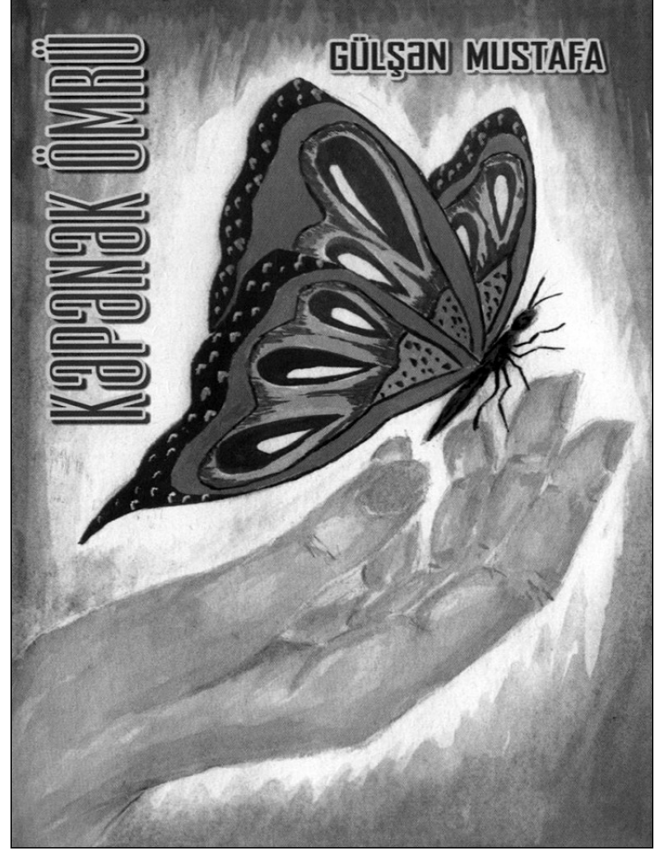
Gülşən Mustafanın kitabındakı şeirləri, məhz bu suala cavab tapmaq ümidilə oxuyur və sonsuzluğa qədər bu məchul sualın aurasından çıxıb bilmirsən

Kitab rəflərini zənginləşdirən kitablar sırasına biri də əlavə olunub - bu Gülşən Mustafanın "Kəpənək ömrü" kitabıdır. 128 səhifəlik kitab "Elm və Təhsil" nəşriyyatı tərəfindən 300 nüsxə ilə nəfis tərtibatla çap edilib. Gülşən Mustafanın müxtəlif vaxtlarda qələmə aldığı şeirləri toplanmış adıçəkilən kitab Namiq Hacıheydərlinin redaktorluğu ilə ərsəyə gətirilib.

İnsanlar dünyaya övladları gələndə ən əvvəl ona yaxşı ad qoymağa çalışırlar. Hər adın öz mənası olduğundan düşüncülər ki, övladına, ailəsinə, nəslinə yaraşan adlardan olsun, başucalığı gətirsin. Şairlər də həssas yaradı insanlardandır. Amma onlar heç vaxt hazırladıqları kitaba qoymaq üçün gözəl ad axtarmırlar. Ürəklərinin səsini dinləyib onlara aqah olan adı seçirlər. Yaxşımı, uğurlumu alındı, yoxsa əksinə, fərqi varmı. Gülşən Mustafanın kitabına "Kəpənək ömrü" adı seçməsi, şübhəsiz ki, onun daxili dünyasından hayqıran nərəsinin səsidir. Qəribə səslənsə də vurğulamalıyam; niyə bəs "Kəpənək Ömrü"? Kim bilir, kəpənək ömrü nə qədər olar? İnsan da min bir əzab-əziyyətlə ərsəyə gətirdiyi kitabına belə qısa ömür mü arzulayar? Yoxsa burda nə isə başqa bir sirr vardır? İstənilən halda, kitab oxunub qurtarana kimi, həтта ondan da sonra adamı yalnız bir sual düşündürür: Niyə, məhz "Kəpənək ömrü"? Təbii ki, hər qələm məhsulu onu ortaya çıxaran insanın daxili təlatümü, vulkanı, fırtınası, ən nəhayət həmin insanın özünün ifadəsidir. Bunu nəsr və yaxud nəzm kimi formalaşdırmaq isə həmin yaradıcı insanın ilk əvvəl ruhunun, sonra istedad və təbinin, bir də savadının məhsuludur, həm də istedadından istifadə etmək bacarığından asılıdır. Sözsüz ki, zəhmətkeşliyi nəzərə almamaq olmaz.

Haqqında söhbət açdığımız poeziya Gülşən Mustafanın müxtəlif vaxtlarda ovqata köklənməsi nəticəsində yaranıb. Həmin şeirlərlə ilk tanış olanlardan biri kimi ön söz müəllifi, həm də kitabın redaktoru Namiq Hacıheydərli bu məqamı belə qiymətləndirib: "Gülşən Mustafa öz baxış təzi olan şairlərdəndi. Ətrafında baş verən bütün olaylara özünəməxsus yanaşması və ifadə özəlliyi var".

Ümumən götürəndə, doğrudan da Gülşən Mustafanın şeirlərində istək və arzular, sevgi və nifrət, vüsal və həsrət, döyüş və mübarizə ruhu, vətən və

insan amalı yüksək bədiiliklə, poetik dillə öz ifadəsini tapmışdır. Çünki bu şairin danışq dilidir, təzidir, daxilində cövlan edən mübarizliyin ifadəsidir. İnsanın ruhunu, məninə narahat edən, onu bir an rahat buraxmayan problemlərin şiddətli təsvirindən poeziya yaranır. Poetik dillə az yazmaqla daha çox ifadə olunmaq mümkündür.

Beləliklə, qismən uğurlu alınmış poetik ifadədə Gülşən Mustafanın şeirləri onun müxtəlif vaxtlardakı rəngarəng zövqünün, düşüncəsinin məhsulu olaraq yarandığından eyni cür baxmaq, təhlil etmək mümkünsüzdür. Heç şair özü də onları sıralamayıb, necə gəldi, eləcə də səhifələrə düzüb. Onlardan bir neçəsinə nəzər salmağa ehtiyac duyulur ki, kitab əldə olunana kimi ümumi bir təsəvvür yaranmış olsun.

"Kimi" şeirində insan-zaman, insan-insan, yaxın-doğma kimi hisslər fəlsəfi dəqiqliklə cizgilənib, insanın özünüifadəsi, ya da ifadə edə bilməməsindən yaranan problemlər önə çəkilib.

*Sən niyə bu qədər yad oldun mənə,
Axı yaxındasan bir nəfəs kimi.*

...

**Sənsiz boş qalıbdı süfrənin başı,
Durmusan kənarında özgə kəs kimi.**

Nağıl dünyamızın zənginliyindən söz açan Gülşən xanım, hiss olunur ki, hər zaman yaradıcı insanların dadına çatan xalq folklorunu kifayət qədər yaxşı bilir. "Biri vardı, biri yox"la başlayan nağıl dünyasının divlə savağını, göyərçinin sülh rəmzi olmasını, ağ atlı oğlanla Göyçək Fatmanın macərəsini, nəhayətdə min bir gecə Sultanı nağıl danışmaqla yuxuya verən Şəhrizadın təsvirini bir rəssam yox, bəlkə də bir zərgər dəqiqliyi ilə təsvir etməsi sadəcə alqışlanasıdır. Amma bu da Gülşən Mustafa olmazdı ki, məzmunca çox zəngin, görünüşcə sadə olan nağıla həsr etdiyi şeirini dolğun fəlsəfi fikirlə yekunlaşdırmasın.

**Yum, artıq gözünü, yuxusuz qalma,
Hər nağıl başlayıb sona çatmadı.
Göydən hər nağıla düşdü üç alma,
Göy bizim nağıla alma atmadı...**

Bu təkə şairin iç dünyasında baş verən xülyalara-aldanma mexanizminin ifadəsi deyil, həm də ətrafımızda baş verənlərə bir işarədi. Axı şairlər təkə öz mənəvi ömürlərini yaşayırlar, onlar bir elin, obanın həyatını düşünür, bir sözlə, zamanın yükünü çəkirlər.

"Dünyanın" adlı şeir bütün hiss və həyəcanların, zaman-insan-məkan üçbucağının, bəlkə də ümumiləşdirilməsidir.

**Demə çiçək əkib tikan dərmişəm,
Bəllidir astarı, bezi dünyanın.
Hələ inanıram var görülməmiş,
Neçə min sifəti, üzü dünyanın.**

...

**Nə qədər düzlərin haqqını yeyib,
Doğrunu gizlədib, yalanı deyib.
Neçə məğrurların belini əyib,
Söyüb lap üzünə yüzü dünyanın.**

Əlbəttə ki, şair "dünya" məfhumunda zamanın cirkablarını, yarın abır-həyə və ismətinə, məğrurun mərđi mərđanəliyini müzakirə müstəvisinə çıxarır. Hər zaman olduğu kimi XEYİRLƏ ŞƏRİ üz-üzə qoyur, seçim şansı verir. Amma təkə poeziya ilə qamçılamaqla iş bitmir, mexanizmi rıçaqları başqalarının əlindədir, hansı ki, hər zaman zəif əzib haqqını yeyiblər, zəifin üzünə durmağa, onun həqiqətini gizlədib yalanlar uydurmağa vadar ediblər başqalarını. Burada şairə deməkdən başqa nə qalır? İnsan arif olmalıdır ki, ehtiyatını əldən verməsin, belə qarmaqarışq zamanlardan baş çıxara bilsin.

Gülşən Mustafa inanan, inandıran şairdir. Səsinə zilə qaldırmır, həzin, lirik şeirlərlə oxucusunu ovsunlayır, demək istədiklərini qulağına pıçıldayır, sanki

ana laylası çalır. Görünür, belə daha təsirlidir, deyə düşünür. Ana laylası deməşkən, hər şairə xas olan xüsusiyətdir, Gülşən Mustafa da ananı yaddan çıxartmayıb. Şeirləri içində ANAya həsr etdiyi şeirlər də öz çəkisinə görə öndə yer tutur.

İnsan inamını itirməməlidir, hansı iş olur olsun, bu da Gülşən Mustafanın qənaətlərindən biridir. İnanıcı isə gücə, sarsılmaz iradəyə, dəyişməz əqidəyə olmalıdır. "Güvəndiyin dağların..." şeirində qismən də olsa deyilənlərə toxuna bilib.

**İçim hey dolub - daşır, amma yazı bilmirəm,
Ölmüş bir məhəbbətə qəbir qaza bilmirəm.
Bu sırım söylənərmə qəmli saza, bilmirəm,
Bu qədər dolmuş ikən boşal, boşala bilsən.**

**Nə söyləyə, nə susa, nə də dözə bilmirəm,
Necə dözümlü dilində acı sözə, bilmirəm.
Hansı baxış yaraşdı qara gözə, bilmirəm,
Bu qədər dolmuş ikən boşal, boşala bilsən.**

**Güvəndiyin dağların qarı üşütdü səni,
Yolunu yaman kəsdi, dağın dumanı, çəni.
Dəli-divanə ruhum, sən gəl, qınama məni,
Bu qədər dolmuş ikən boşal, boşala bilsən.**

Belə nəticəyə gəlmək olar ki, kitaba toplanmış şeirlərin əksəriyyətini qənaətbəxş hesab etmək mümkündür. Amma kitabın niyə məhz, "Kəpənək ömrü" adlandırılması fəlsəfi və məchul olaraq qalmaqdadır. Kəpənək az ömürlüdür, əsasən yaz aylarında olur, xoşbəxtdir, güldən-gülə, çiçəkdən çiçəyə qonur. Bəlkə, Gülşən Mustafa onun xoşbəxt anını hamıya, bütün insanlara arzulayır. Ancaq nədir bu xoşbəxlik, hər şeyin yaxşı və firavan bir dövrü, yoxsa insanın daxilindəki bütün fırtınasını püskürüb rahatlaşandan sonrakı anı? Axı şairlər bütün dünyaya, kainata, baş verən bütün yaramazlıqlara qarşı üsyankar olurlar. Bəlkə... elə şairin kitabına ad olaraq seçdiyi həmin şeirə birlikdə nəzər salaq?

**Kəpənək olardım kaş bir günlüyə,
Çiçəyə qonardım, gülə qonardım.
Ya qanad açardım məhəbbət deyə,
Ya da məhəbbətin dilin anardım.**

...

**İşə bax, qıysam da bu zərif cana,
Gör, məni gözəllik nəyə səsləyir?
İnsan gözəlliyi dadmaqdan yana,
Bir günlük kəpənək olmaq istəyir.**

Bəli, düz tapdıq, Gülşən Mustafa bu şeirini "Kəpənək ömrü" adlandırır - elə kitabına da həmin adı bu şeirə rəğmən seçib.

**Əli bəy Azəri
Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü**